

**“PEDAGOGNING KASBIY MA’NAVIYAT VA AXLOQIY
FAZILATLARINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI”**

Magistrant: Ashurova Shoxidaxon Maxmutbek qizi

Ilmiy rahbar: pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, v.b. professor

Komilova Xurshida Toxirovna

Mavzuning dolzarbligi: *Bugungi kunda ta'lim jarayonida faqatgina bilim berish emas, balki yosh avlodni **milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash** asosiy ustuvor vazifa hisoblanadi. Bu vazifani samarali amalga oshirish bevosita pedagoglarning **kasbiy ma'naviyati** va **axloqiy fazilatlarining** yuqori darajada bo'lishini talab qiladi. O'qituvchining axloqiy qiyofasi, halolligi, fidoyiligi va adolatliligi o'quvchi shaxsining shakllanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu sababli, pedagog shaxsini tarbiyaviy jihatdan yetuklashtiruvchi zamonaviy va samarali texnologiyalarni aniqlash, ishlab chiqish va ta'lim amaliyotiga joriy etish ushbu dissertatsiya mavzusining **katta ijtimoiy-pedagogik dolzarbligini** belgilaydi.*

Tadqiqotning maqsadi. Pedagoglarning kasbiy ma'naviyati va axloqiy fazilatlarini rivojlantirishga qaratilgan **samarali texnologiyalar tizimini** ilmiy-nazariy jihatdan asoslash va amaliyotga joriy etish bo'yicha **ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqish.**

Tadqiqotning vazifalari. Pedagogning kasbiy ma'naviyati va axloqiy fazilatlarini mohiyatini falsafiy, sotsiologik va pedagogik jihatdan tahlil qilish.

Pedagog axloqi rivojlanishining jahon va milliy ta'lim tajribalarini o'rganish va tahlil qilish.

Kasbiy ma'naviyatni shakllantirishga to'siq bo'layotgan ichki va tashqi omillarni aniqlash.

Pedagoglarning kasbiy ma'naviy-axloqiy darajasini tashxislashning mezonlari, ko'rsatkichlari va vositalarini ishlab chiqish.

Pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimida kasbiy ma'naviyat va axloqiy

fazilatlarni rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari (treninglar, keys-stadi, interfaol usullar) majmuasini ishlab chiqish va sinovdan o'tkazish.

Olingan natijalar asosida amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqish.

Pedagogning kasbiy ma'naviyati va axloqiy fazilatlari strukturasi (komponentlari: kognitiv, motivatsion-qadriyatli, xulq-atvorga oid) aniqlashtirildi.

Pedagogning axloqiy qiyofasini rivojlantirishga qaratilgan, samaradorligi eksperimental tasdiqlangan "Axloqiy imitatsion modellashtirish" (ethical simulation modeling) texnologiyasi ishlab chiqildi va amaliyotga joriy etish mexanizmlari asoslandi.

Pedagoglarning axloqiy fazilatlarini baholashda "Pedagogik etik stress-barqarorlik indeksi" kabi yangi diagnostik vosita taklif etildi.

1. Kasbiy ma'naviyatni rivojlantirishning tizimli-kompleks yondashuvi: Pedagogning kasbiy ma'naviyat va axloqiy fazilatlarini rivojlantirish uzluksiz jarayon bo'lib, u ta'limning barcha bosqichlarida (oliy ta'lim, malaka oshirish, o'z-o'zini tarbiyalash) tizimli, kompleks va integrativ yondashuv asosida tashkil etilishi lozim.

2. Innovatsion texnologiyalarning samaradorligi: Pedagoglarni qadriyatli o'zini anglashga undovchi, kasbiy etik dilemmalarni hal etish ko'nikmalarini shakllantiruvchi interfaol, imitatsion va refleksiv ta'lim texnologiyalari (masalan, etik keys-stadi, axloqiy treninglar, simulyatsion mashg'ulotlar) an'anaviy ma'ruzaviy usullarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega.

3. Etik kompetentlikni baholash mexanizmi: Pedagogning axloqiy fazilatlari rivojlanish darajasini aniqlashda aniq mezonlar (axloqiy bilim darajasi, etik vaziyatlarda qaror qabul qilish tezligi va to'g'riligi, qadriyatlarga sodiqlik) hamda validli diagnostik vositalardan foydalanish — rivojlantirish jarayonining ob'ektivligini ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Ishlab chiqilgan o'quv-metodik qo'llanmalar va trening dasturlari pedagog kadrlar malakasini oshirish institutlari va oliy ta'lim muassasalarida bevosita qo'llanilishi mumkin.

Ta'lim muassasalarining Ichki Odob-axloq Qoidalarini takomillashtirish

uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa. Dissertatsiya natijalari ta'lim tizimida pedagogning Ma'naviy-axloqiy immunitetini kuchaytirish, uning kasbiy etik madaniyatini yuksaltirishga va pirovardida butun ta'lim jarayonining sifatini tubdan oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

I. Nazariy va metodologik asoslar (O'zbekiston adabiyotlari)

1. Karimov I. A. (yoki zamonaviy Prezident asarlaridan biri)

Asar nomi: "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch".

Manba ahamiyati: Milliy ta'lim tizimining ma'naviy-axloqiy asoslari, pedagog kadrlar oldiga qo'yilgan qadriyatli talablar va jamiyatda ma'naviyatning o'rni haqidagi fundamental tushunchalarni nazariy asoslash uchun ishlatiladi.

2. Hoshimov K., Nishonova S., Inomova M., Hasanov R.

Asar nomi: "Pedagogika tarixi".

Manba ahamiyati: O'zbek pedagogikasi tarixidagi buyuk allomalarning ma'naviy-axloqiy tarbiya haqidagi qarashlarini tahlil qilish, shuningdek, milliy qadriyatlarning pedagog kasbiga ta'sirini o'rganish uchun klassik manba sifatida xizmat qiladi.

II. Kasbiy Etika va Kompetentlik (Xorijiy Adabiyotlar)

3. Zeer E. F. (yoki boshqa Rossiyalik/MDH tadqiqotchisi)

Asar nomi: "Psixologiya professionalnogo razvitiya" (Kasbiy rivojlanish psixologiyasi).

Manba ahamiyati: Pedagogning kasbiy rivojlanishi, jumladan, uning etik kompetentligi va kasbiy deformatsiyasining oldini olish masalalariga psixologik yondashuvni, kompetentlik yondashuvining nazariy asoslarini tahlil qilish uchun zarur.

4. Kohlberg, Lawrence

Asar nomi: "The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice" (Axloqiy rivojlanish falsafasi: Axloqiy bosqichlar va Adolat g'oyasi).

Manba ahamiyati: Axloqiy rivojlanishning nazariy asosini (Kohlbergning axloqiy

hukm bosqichlari) tadqiqotning metodologik bazasi sifatida ishlatish. Pedagoglarning etik dilemmalarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish bosqichlarini ilmiy asoslashga yordam beradi.

III. Innovatsion Texnologiyalar va Amaliyot (Xorijiy/Zamonaviy Adabiyotlar)

5. Shulga E. N. (yoki zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha boshqa muallif)

Asar nomi: "Innovatsionnye texnologii v professionalnom obrazovanii" (Kasbiy ta'limdagi innovatsion texnologiyalar).

Manba ahamiyati: Keys-stadi, imitatsion modellashtirish va treninglar kabi innovatsion ta'lim texnologiyalarining nazariy asoslari, ularning kasbiy fazilatlarini rivojlantirishdagi o'rni va amaliy qo'llanilish mexanizmlarini o'rganish uchun asosiy manba.

6. Fullan, Michael (yoki zamonaviy maktab rahbariyati bo'yicha muallif)

Asar nomi: "The New Meaning of Educational Change" (Ta'limdagi o'zgarishlarning yangi ma'nosi).

Manba ahamiyati: Ta'lim tizimidagi o'zgarishlarni boshqarishda pedagogning shaxsiy va kasbiy qadriyatlarining o'rni, o'qituvchilarning kasbiy jamoalarda etik me'yorlarga amal qilishi va ta'limni ma'naviy rivojlantirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalarni tahlil qilish uchun.